

Samarbeid foran konkurranse

Årets valg er et valg mellom dem som vil la private bygge helseindustri i Norge, Arbeiderpartiet som tvivholder på å gjøre det meste som før, og Rødt som vil skape et felles helsevesen bygd på samarbeid og tillit.

Årelang strid rundt hovedstadssykehusene og helsetjenesteaksjonens opprør mot byråkratisering og bunnlinjefokus danner bakteppet for helsedebattene i årets valgkamp. Men jeg er redd det kan bli kjedelig. Riktignok spriker det litt i synet på hvor mye privat behandling man skal tillate, men Høyre og Arbeiderpartiet er enige om de store linjene. Tilbakemeldingene jeg får fra dem som jobber i helsevesenet, tyder på at vi trenger færre hellige kuer og mer bredde i helsedebatten enn hva uenighetene mellom Høyre og Arbeiderpartiet rommer. Det har Rødt lyst til å bidra til.

Ta faget tilbake

Det viktigste temaet er hvordan vi kan bytte ut sykehusreformen med et styringssystem for Helse-Norge som fungerer. En gang var det en selvfølge at Norge hadde et helsevesen hvor du fikk hjelp uansett lommebok. Så kom det et skifte som bar med seg konkurranse om pasientene, helseforetak og innsatsstyrt finansiering. Og med dette har byråkratiet og kontrollregimene bare vokst. I dag bruker legene mer tid på papirarbeid enn på å behandle pasienter. Vi har fått et helsevesen for de ressurssterke og privilegerte, for de som kan rettighetene sine på rams, og har tid til å ta tre telefoner innenfor arbeidstid for å mase seg frem i rekkene.

Hvordan endte vi der? Det heter New public management. Eller Old private management, som er mer treffende. Tanken er at sykehusene blir mer effektive av å drives etter 1950-tallsprinsipper fra næringslivet. Prinsipper som moderne kunnskapsbedrifter riktignok for lengst har forlatt. Resultatet er det verste fra to verdener: pengefokus fra privat «business» og byråkrati i beste Sovjet-stil.

Høyre og Arbeiderpartiet ser ut til å ha lagt for mye prestisje i sykehusreformen til å ville ta en annen retning. Det vil derimot Rødt. Vi vil kvitte oss med foretaksmodellen, stykkprissystemet og den fiktive konkurransen om pasientene. I stedet vil Rødt bytte ut konkurranse med samarbeid.

Og ikke minst: gi faglig myndighet tilbake til det helsefaglige personellet, på bekostning av kvasiprofesjonelle helseledere.

Skottland gikk vekk fra Old private management for flere år siden. De kvittet seg med uforutsigbare markedsmodeller og innførte faste, forutsigbare budsjetter. Skyldes en budsjettsprekk uventet pasienttilstrømming, kan sykehuset få mer penger.

Skyldes det dårlig drift, blir det satt inn tiltak for å endre kursen. Resultatet er et mer moderne og mindre byråkratisk helsevesen.

Mer ressurser

Neste tema er pengebruken. I Arbeiderpartiet liker de å si at de store pengene skal brukes på de store oppgavene. På helsefeltet er det derimot de store ordene som dominerer. Vi bruker mindre penger på helse enn snittet i OECD-landene, vår sterke økonomi tatt i betraktning. Rødt mener det må være et selsagt mål å komme opp på nivå med andre OECD-land. Det forutsetter en økning i helsebudsjettene med 17%.

Avkommersialisering

Vårt siste tema er: Hvordan unngå fremveksten av et helsevesen som fordeler helsetjenester etter lønnsomhet, ikke behov? Kommersielle helsetjenester er i sterk vekst. Det gjør det vanskeligere å løse særlig to problemer: lang kø for enkelte behandlinger i offentlige sykehus og utviklingen av et klassedelt helsevesen.

For at pengesterke pasienter skal få tilbud om å kjøpe seg ut av køen, må private klinikker først ansette noen til å behandle dem. Disse legene kunne ha jobbet på fellesskapets sykehus, men er nå tilgjengelig kun for dem som har råd til det. På den måten legger kommersielle klinikker beslag på medisinsk kapasitet som burde vært tilgjengelig for alle.

Høyres løsning på dette er å la pasientene handle kommersielle helsetjenester med skattebetalernes penger. Erna Solberg innrømmer at en høyreregjering må bruke mer penger for å få de private til å behandle flere. Hvorfor ikke bruke de pengene til å ansette offentlige leger i stedet? Det ville hjulpet mot både flaskehalsene og klassedelingen. Det svarer ikke Høyre på. I stedet ønsker Høyre å bygge opp privat helseindustri for våre skattepenger. En helseindustri som får vokse seg fet på våre penger, men likevel står fritt til å velge de pasientene som lønner seg mest, ikke de med størst behov. Det er fullstendig uansvarlig.

Rødt har på sin side foreslått samme type profittforbud i helsevesenet som privatskoler har. Målet er at den kommersielt motiverte delen av private tilbud forsvinner. Resten får drive videre som ideelle, eller må overtas av det offentlige. Hittil har ikke forslaget fått støtte hos de rødgrønne regjeringspartiene, men vi håper de kommer etter. Når vi er enige om at forretningsfolk ikke har noe i skolen å gjøre, er det ingen grunn til at venstresiden skal gi dem plass i helsevesenet heller.

Bjørnar Moxnes
bm@roedt.no

Bjørnar Moxnes (f. 1981) er stortingskandidat og partileder for Rødt.

Mottatt 25.6.13 og godkjent 27.6.2013. Medisinsk redaktør Hanne Støre Valeur.